

CUMHURİYETİN İLK BANKASI MÜZESİNİ KURUYOR...

Sessiz, kasvetli, durağan, uzak, saygıdeğer... Müzelerin geleneksel algısının ülkemizde de değişmeye başladığı son on yılda, bu kültür kurumlarının toplumsal hayatın bir parçası olma yolundaki ilerlemesi dikkat çekicidir. Müzeler geçmişin kanıtlarını saklama işlevinin ötesine geçemeyen yapılar olmaktan çıkıp, kültürel üretimin aktif bileşenleri, toplumla kurdukları ilişkilerle kültür hayatının vazgeçilmez odaklarına dönüşmektedir. Kültüre katkı boyutunda, dönüşümün ana esaslarından bir diğeri de müzelerin içeriklerinin alışıldık şekliyle başyapıtlar, hazine değeri olan parçalar, sanatsal dışavurumun en nadide örneklerini barındıran koleksiyonlar olmaktan farklılaşan gelişimidir. Olağan, gündelik yaşam nesnelere de uygarlığın yapıtaşları olduğunun farkındalığı, "müzelik" parçaların nitelik ve nicelik olarak çeşitlenmesini sağlamaktadır. Koleksiyonların öznellesmesi farklı uzmanlık alanlarında müzelerin kurulmasını, yakın dönemlerin, hatırladığımız geçmişin de bir değer teşkil etmesinin yolunu açmıştır. Böylece "yeni müzeler" tarihin derinliklerinde hapsolmuş belleklerin zor kavranır yansımalarını taşımaktan öte, bilindik geçmişle doğrudan ilişki kurarak zamanın sürekliliğini, geleceğe uzanan bütünsel algısını inşa ederler.

Türkiye İş Bankası Müzesi, birçok açıdan yeni müzeler anlayışının yansımasıdır. Müze kuruluş gerekçeleri kabul edilen, koleksiyon, mekan, tema üçgenini tutarlılıkla sahiplenir : Bankanın kurumsal kimliğinin başlangıcından bugüne kesintisiz gelen maddi kanıtları ile oluşturduğu koleksiyon, yalnızca Bankadaki manevi önemiyle değil, İstanbul kent yaşamı içinde Eminönü'nün önemli silüetlerinden biri olan eski Yenicami Şube binasının müzeleştirilmesi, kurumsal belleği canlı, kalıcı kılmak için oluşturulan bir "kurum müzesi". Tekil bir konuda öz kaynakları ile, bankacılık alet ve gereçleri, belgeler, fotoğraflar, filmler gibi aslında gündelik yaşantımızın sıradan nesnelereyle bilinçli bir değer yaratmak Türkiye İş Bankası Müzesi'nin özgünlüğüdür. Halen ekonomik olarak yüksek değere sahip, İstanbul ilk İş Bankası şubesi binasının tamamını kültürel bir amaca vakfetmek, Banka'nın geçmişini yarınlara bağlayan değere verdiği önemin, artık kalıcı bir sembolü olacaktır. Müzenin kuruluşunda yer alan temel düşünce ise bu kurgunun hayata geçirilmesidir.

Müze hazırlıkları yadsınamayacak kadar uzun bir sürece yayılmış, onlarca bireysel ve kurumsal emek içeren bir dizgidir. Daha 1980'li yılların başında, henüz ülkemizde müzeler arkeoloji ve etnografya alanlarıyla özdeş kabul edilirken, İş Bankası Müzesi'nin ilk oluşumları başladı. Ankara'nın başkent olarak inşasında Ulus'un simgesel yapılarından eski İş Bankası Genel Müdürlük binası, bugünün Merkez Şubesi'nde mütevazı bir mekânda müzenin nüvesi kuruldu. O tarihlerde geçmişe dönük araştırmaların başlaması, ülke çapındaki tüm birimlerden "tarihi" nesnelere ve belgelerin toplanması için sürdürülen girişimler 1990'ların sonlarına doğru ikinci evreyi tanımladı. Kurum tarihi yazımı sırasında uzmanlarca incelenen ve değerlendirilen malzemeler, Ankara'daki müzeden daha geniş çaplı bir kurumsallaşma için gereken potansiyelin varlığını kanıtladı. 2000 tarihli müze planlama raporu ardından, çalışmalar müzeolojik tanımlar doğrultusunda geliştirildi.

Mekan ve koleksiyon odaklı somut uygulamalar ise fiilen 2005 yılında başladı. Çalışmalar üç ana çizgide yürütüldü. İlk olarak koleksiyonların müzecilikte geçerli fiziksel kondisyon, kayıt ve betimleme çalışmaları, geliştirilen koleksiyon politikası doğrultusunda, gereken normlar çerçevesinde, tüm teknolojik olanaklardan yararlanılarak gerçekleştirildi. Yüzbinlerce arşiv belgesi, onbinlerce fotoğraf, yüzlerce film dijital kayıt altına alındı. Nesnelere ve arşiv malzemelerinin, onarımları yapıldı ve geleceğe yönelik ön koruma önlemleri uygulandı. İkinci çalışma binanın müze ihtiyaçlarına yanıt verecek şekilde düzenlenmesi oldu. Koleksiyonların güvenli koşullarda saklanmaları için yalnızca depolarda değil, müze mekânının genelinde özel iklim koşulları yaratıldı. Toplumun her kesimine uygun hizmet verebilmek için özellikle engelliler dolaşımını mümkün kılacak,

bina güvenliği olduğu kadar, insan güvenliğini sağlayacak izleme, uyarı, acil müdahale önlemleri yerleştirildi. Hazırlık sürecinin üçüncü alanı müzenin sürdürülebilirliği için devamlılığı sağlanacak içerikle ilgili çalışmalardır; sürekli ve süreli sergi alanlarının hazırlanması, koleksiyonların yorumlanması ve geliştirilmesi, müzenin kültür yaşamının etkin bir parçası olabilmesi için planlanan etkinlikler olarak öngörülmektedir.

2007 yılının son aylarında Türkiye İş Bankası Müzesi, ziyaretçilerini ağırlamaya hazırdır. Bununla birlikte müzenin hayata katılması, çalışmaların tamamlandığı anlamını taşımayacaktır. Bir müzeyi yaşatmak geçmişten bugüne çekilen çizginin sınırlarının ötesini görmeyi gerektirir. Türkiye İş Bankası Müzesi de kurulduğu günün tazeliği ve heyecanıyla ülkemiz kültürüne katkılarını sürdürecektir.

Burçak Madran

Kasım 2007